

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์: การจัดการข่าวสารความรู้ของชุมชนชนบท

ชื่อผู้เขียน: นางสาวกัญญา ชมศิลป์

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต: สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ดวงสา ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ สีสุวรรณ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ชาวบ้านได้รับ และการจัดการข่าวสารความรู้ที่สมาชิกในชุมชนได้รับ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โดยได้เลือกศึกษาชุมชนที่อยู่ห่างไกลชุมชนเมืองของภาคเหนือตอนบน คือราษฎรหมู่ที่ 6 บ้านห้วยไผ่ ตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน หมู่บ้านนี้มีประชากรทั้งหมด 195 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมดมี 660 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 357 คน และประชากรหญิงจำนวน 303 คน เป็นประชากรได้รับข่าวสารความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ประชากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเข้าใจกัน ยึดถือขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ประชากรที่ได้รับข่าวสารความรู้ของชุมชนแห่งนี้ เมื่อได้รับข่าวสารแล้วย่อมเกิดกระบวนการในการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดข่าวสารความรู้ซึ่งกันและกัน

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับข่าวสารข้อมูล โดยมีแหล่งข้อมูลคือผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้นำแบบเป็น

ทางการและแบบไม่เป็นทางการ สมาชิกของชุมชน เช่น บิดา มารดา บุตร ธิดา เครือญาติของผู้รับข่าวสาร เพื่อนบ้าน สมาชิกของชุมชนใกล้เคียงกับหมู่บ้านที่ศึกษา และเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ ประกอบด้วยครูใหญ่ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่อนามัย เป็นต้น ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามใช้เวลา 1 ปี 6 เดือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการแยกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยการบรรยายเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งการรับข่าวสารข้อมูลของชาวบ้านมีทั้งสื่อบุคคล ประกอบด้วย บิดา มารดา เครือญาติ เพื่อนบ้าน พ่อค้า พ่อค้าเร่ ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข หัวหน้าหมวด กรรมการหมู่บ้าน กลุ่มที่ประกอบอาชีพเดียวกัน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ลักษณะการเผยแพร่ข่าวสารเป็นไปโดยธรรมชาติของการดำรงชีวิตในชุมชน คือสมาชิกมีการพูดคุยกัน ดังนั้นในการพูดคุยกันนี้จึงมีการนำข้อมูลที่รับมาถ่ายทอดกัน ทำให้เกิดการรับข่าวสารกันขึ้น แหล่งข่าวสารข้อมูลของชาวบ้านที่มาจากสื่อมวลชน ประกอบด้วย วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุโอส สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เนื่องจากข่าวสารข้อมูลที่ถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนถ่ายทอดอย่างกว้างขวางและตลอดเวลา โอกาสในการรับข่าวสารข้อมูลของชาวบ้านเกิดขึ้น เมื่อชาวบ้านเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่ตนเองเป็นเจ้าของหรือสามารถจะรับได้ เนื้อหาข่าวสารข้อมูลที่ถ่ายทอดสู่ชาวบ้านมีเนื้อหาทุกประเภท ทั้งทางด้าน การเมือง เกษตร วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เป็นต้น แต่เนื้อหาของข่าวสารดังกล่าว ถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนเป็นข่าวสารความรู้ที่มีลักษณะไปรยหว่าน ไม่เน้นเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สำหรับความบันเทิงที่ถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนเป็นลักษณะสนองตอบกลุ่มผู้รับตามเนื้อหานั้น เนื้อหาของข่าวสารที่ถ่ายทอดเพื่อให้ชาวบ้านได้รับอย่างแท้จริงเป็นข่าวสารที่ถ่ายทอดโดยสื่อบุคคลในชุมชน ความเชื่อถือข่าวสารความรู้ของชาวบ้าน เป็นการเชื่อถือข่าวสารที่ถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนทุกประเภท สำหรับสื่อมวลชนชาวบ้านให้ความเชื่อถือข่าวสารที่ถ่ายทอดโดยผู้นำและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยมีบุคคลในชุมชนให้การยืนยันกับข่าวสารนั้นอีกครั้งหนึ่ง สำหรับความเชื่อถือข่าวสารความรู้ที่ชาวบ้านเชื่อถือเป็นอย่างดีคือสมาชิกในครอบครัว นอกจากนั้นจะให้ความเชื่อถือข่าวสารความรู้กับกลุ่มสมาชิกที่ตนไว้วางใจ และเป็นสมาชิกในชุมชน การจัดการข่าวสารข้อมูลและความรู้ของชาวบ้าน หลังจากได้รับข่าวสารความรู้แล้วทำให้เกิดการเลือกสรรข่าวสาร ว่าข่าวสารข้อมูลใดเป็นประโยชน์สำหรับตนก็จะรับแล้วนำมาถ่ายทอดในกลุ่มสมาชิก ซึ่ง

การถ่ายทอดข่าวสารความรู้ในชุมชนจะมีการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมในการถ่ายทอดข่าวสารได้ดี เป็นผู้ถ่ายทอด ซึ่งในชุมชนมีเครือข่ายหรือเวทีชาวบ้านอยู่แล้ว แต่เนื้อหายังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน และขณะที่เกิดการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลนั้น ผู้ถ่ายทอดข่าวสารยังทำหน้าที่เป็นผู้รับข่าวสารเช่นกัน โดยข่าวสารข้อมูลเป็นข่าวสารที่มีอยู่ 2 ระดับ คือ ระดับที่แน่ใจ ยอมรับและเชื่อถือได้ ชาวบ้านจะรับข่าวสารข้อมูลแล้วเผยแพร่ต่อ ส่วนข่าวสารข้อมูลที่ยังไม่มีความแน่ใจจะตรวจสอบก่อน โดยการกระจายข้อมูลออกไปเพื่อฟังความคิดเห็นแล้วจึงตัดสินใจรับข่าวสารข้อมูลนั้น ดังนั้นการตัดสินใจเพื่อรับข่าวสารข้อมูลของชาวบ้านจะเกิดขึ้นได้ เมื่อชาวบ้านต้องการข่าวสารนั้น และพร้อมที่จะจัดการกับข่าวสารข้อมูลต่อไปเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title: Information Management Of Rural Communities

Author: Miss Kanya Chomsilp

M.Ed.: Nonformal Education

Examining Committee:

Assist.Prof. Dr.Dusit Doungsa Chairman

Assist.Prof. Dr.Anurak Panyanuwat Member

Assoc.Prof. Dr.Chukiat Leesuan Member

Abstract

The purpose of this research was to study the sources and management of information among members of rural communities in the upper part of Northern Thai Region. The study was confined to the 195 households of Moo 6, Ban Huay Fai, Tambon Nakorn Jedi, Amper Pa Sang, Lampoon Province. The community under study, with the total population of 660,357 of which are males and 303 females, was considered homogeneous; its members not only share common cultures and traditions but also engage in interactive network of exchanging information.

The approach of this study was qualitative in nature. The methods of data collection included participating and non-participating observations, informal interview, and literal studies concerning interchange of information. Subjects under study were leaders of the

community at different capacities such as head of the village, school headmaster, community development officials, and health care officials, members of the community such as parents, offsprings, relatives, neighbors, as well as members from near-by communities. The time span required for the collection of the data was 18 months. Method of data analysis was analytic induction.

Sources of information among rural communities were found among various individuals such as parents, relatives, neighbors, merchants, peddlers, heads of village, health care officials, village council members, co-workers, government officials appointed to the area. Local information exchange was conducted according to the normal norms of interaction in the community; that is through everyday greetings and conversations. Sources of information through mass media included common means of radio, television, newspapers, video and various publications. The content of information covered practically every aspect, from politics, agriculture, culture, to economics. General information received through the media was considered neutral, with no bias in favor of or against any particular group or organization.

Entertainment news, however, was received according to the needs and preferences of the rural population. Official factual information was exchanged and confirmed by leaders of the community and government officials. Members of the households were regarded as the most reliable source of information, followed by sources from relatives and neighbors. Information gathered by the community was divided into 2 types, reliable and newsworthy and unreliable. The former was conveyed

through common community network so that knowledge of such information could be used to enhance the welfare of the community. The latter, however, was conveyed for the sake of consideration by the members of the community first before it could be accepted as reliable.

Through the study of the community information network, it was found that members of the community served both as providers and receivers of information. Therefore, the information received needed to be confirmed as reliable and newsworthy before it could be conveyed for the community.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved